

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

Introspekce

BcA. Martin Prachař

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu
Studijní program Design
Studijní obor Ilustrace a grafický design,
specializace Malba

Diplomová práce

Introspekce

BcA. Martin Prachař

Vedoucí práce: Prof. akad. mal. Boris Jirků
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2019

.....
podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Borisovi Jirků a Alešovi Ogounovi za spoustu zkušeností, které mi předaly. Kamarádům a rodině za podporu. Skvělému studijnímu oddělení za jejich ocelové nervy a naší atelierové asistentce Andree Uhliarové za veškerou pomoc. Na konec bych rád poděkoval celé Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara za možnost být její součástí.

OBSAH

ÚVOD	6
TECHNIKA A POSTUP	9
INSPIRACE, HISTORICKÝ KONTEXT	10
OBSAH	11
PŘÍNOS PRÁCE	13
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	14
A) Knižní a periodická literatura	
B) Internetové zdroje	
RESUMÉ	15
SEZNAM PŘÍLOH	17

Úvod

„Člověk je jediný živočich, který se směje a pláče, protože jako jediný vnímá rozdíl mezi tím, jaké věci jsou a jaké by měli být.“ – Philip Hook – Snídaně u Sothebys –

Tato práce je velmi osobním ohlédnutím za minulostí. Ve svých malbách jsem zmapoval šest důležitých let strávených na vysoké škole.

Šest let je více jak pětina mého dosavadního života. Taková doba na vysoké škole v cizím městě je tedy pro mě dost zásadní a proto jsem se rozhodl, že jí zvěčním. Mojí diplomové práci jsem se rozhodl opravdu odevzdat. Zpracovat kus sebe a ponechat nějaký odkaz, který by se zapsal do historie nebo alespoň do vzpomínek lidí kolem mě.

Celý život dostávám od rodiny rány pod pás a řadu kritiky na moji osobu způsobenou tím, že jsem odmalička problémový a přitahují mě špatnosti. S těmi se vleky i problémy hlavně na základní škole, a to jak s prospěchem, tak s kázní. Vždy jsem měl problémy s učením, protože jsem se nedokázal soustředit na něco, co mě nebavilo. Pořád jsem měl hlavu plnou nápadů a zajímavostí, které odváděly moji pozornost. Ve škole jsem nedával pozor a buď jsem si kreslil nebo jen koukal z okna a přemýšlel.

Dalším mým problémem bylo to, že jsem se dal dohromady s největšími grázly ze školy. Jednoho dne jsem se jím stal i já. Přitahoval jsem problémy. Doma jsem byl za „blbce a budižkničemu“. Nosil jsem domů dvojky z chování a dostával jsem za to od matky pěkně nařezáno. Občas to končilo tak, že do mě kopala na zemi nebo si o mě skoro zlámala prsty. Vařečku o mě taky zlomila, a to jsem do té doby legendám o lámání vařeček o zadek nevěřil. Otec alkoholik mě nemlátil, ale jednou mě v amoku málem uškrtil a vyhodil z okna, když na něj matka řvala, ať se mnou taky něco udělá. Asi jsem si to všechno zasloužil.

Když jsem se v deváté třídě rozhodoval kam jít dál, doporučovali mi všichni učňák, protože na střední školu prý nemám. Když jsem se definitivně rozhodl pro Střední umělecko-průmyslovou školu v Bečyni, dostal jsem od babičky rozpravu o tom, že neumím kreslit, že na to nemám a nedostanu se tam.

Už tehdy jsem byl smířený, že se s tím budu muset poprat sám. Na střední škole jsem byl u přijímacích zkoušek první nad čarou, ale začal jsem na sobě pracovat a zanedlouho jsem se skutečně zlepšil. Následovalo postupné prozření.

Jako kdybych se probudil. Začal jsem vnímat svět kolem sebe úplně jinak.

Školu jsem nakonec opouštěl jako výrazná osoba.

I přes spousty úspěchů na střední i vysoké škole si od matky ve svých osmadvaceti letech, před odevzdáním diplomové práce, musím vyslyšet to, že jsem nula a nic jsem v životě nedokázal. Moje vysoká škola je podle ní „nějaká pofidérní“ a já bych se sebou měl něco dělat.

To, jaký mám vztah s rodinou, mě určitě ovlivnilo v tvorbě. Díky tomu, že pořád dumám nad tím, jak být lepší člověk, abych se už konečně zavděčil, se mi před oči dostávají obrazy z dětství a veškerá špatná rozhodnutí, která jsem v životě udělal.

Pořád se probírám minulostí a nemám klid. Zabývám se tématy mezi životem a smrtí, na kterou často myslím. Smrt se často objevuje v mých obrazech pod různými symboly a pokaždé, když pracuji delší dobu na nějakém díle, připleče se tam nějakým způsobem i myšlenka konce. „Memento mori.“

Celý život zpracovávám informace, které mě utváří a ovlivňují, ale dětství se nesmazatelně podepsalo na mém uměleckém vyjadřování.

Zájem o graffiti a street art na střední škole mě posunul blíže k tvůrčímu životu.

Graffiti má vlastně velkou zásluhu na tom, že jsem se dostal až sem a píši tuto závěrečnou práci. Na střední škole jsem se snažil být „nejlepší sprejer“ a přiblížit se tím ke komunitě lidí, mezi kterými jsou Jan Kaláb a Pasta Oner. Později jsem si však uvědomil, že to není ta správná cesta k tomu stát se uznávaným, a začal jsem se věnovat naplno kreslení a modelování z keramiky. Graffiti mě ale naučilo dost zásadní vlastnosti v tvorbě. Nebýt líný, být vytrvalý, a hlavně - být drzý.

Právě to jsem později uplatnil v malbě. Té jsem se začal pořádně věnovat až po ukončení střední školy, kdy jsem ve dvaadvaceti letech nastoupil na základní uměleckou školu a začal jsem pod vedením MgA. Dušana Šoltysa úplně od píky. Začátky byly těžké, protože jsem se plátna bál a přistupoval k němu s příliš velkým respektem. Pan Šoltys mi jednou řekl, po tom, co mě viděl řídit: „Maluj tak, jak řídíš, a budeš dobřej.“ Postupem času jsem se uvolnil a začal si malbu užívat.

V začátcích jsem produkoval expresivně abstraktní formy obrazů a to mi v určité

míře vydrželo dodnes, s tím, že teď nad každým tahem přemýšlím. V té době jsem neuměl kreslit a bylo to poznat na mém portfolio. Proto jsem začal docházet na Vysokou školu umělecko-průmyslovou v Praze k Liboru Kalábovi na kurzy kresby. Zde počalo mé nadšení z figurální kresby a díky tomu jsem se také dostal na Sutnarku, kde jsem to po boku doc. Aleše Ogouna dotáhl až ke své diplomové práci.

Nejdůležitější část šestileté cesty na vysoké škole je první ročník, kdy jsem dostal na figurální kresbě přede všemi studenty vynadáno od Borise Jirků za příšerné studie uší. V tu chvíli jsem se vzepřel a začal pořádně kreslit. Prošel jsem si nezdarem jako každý, ale díky Borisovu nadšení z kresby a výborným pedagogickým technikám jsem se do toho dostal. V dalších letech mi předal spoustu zkušeností, které bych jinak nezískal. Je to on, který mě přivedl na cestu poznání a já jsem se díky němu začal sám rozvíjet. Nikdy se mi ani nesnilo o tom, že bych se někdy dostal na post asistenta figurální kresby, ale díky odhodlání a přístupu všech kolem mě se to stalo skutečností. Mám díky tomu všemu kladný přístup k umění a snažím se dále rozvíjet. Figurální kresba je základ mé diplomové práce. Kresbě lidského těla jsem věnoval skoro veškerý čas studia na škole a je mi teď velkou oporou při jakékoliv umělecké činnosti.

V mé tvorbě se dost často objevuje také linka, která je převzatá nejen z kresby, ale také z graffiti, kde se obtahováním plochy linkou zvýrazňuje kontrast písmen.

To se podepsalo i na vzhledu mých figurálních kreseb a maleb.

Byl jsem za používání výrazné linky a černé barvy často u klauzurních komisí napomínán, ale díky minulosti se jí nedokážu zbavit.

Technika a postup

Práce je složena z šesti šepsovaných pláten na blind rámu o rozměrech 220x160 cm. Rozdělena na tři samostatná plátna a triptych složený ze zbylých tří. Materiál na plátna jsem zakoupil ve specializovaném obchodě a nechal dovézt. Díky nadměrné velikosti formátu jsem si musel vše napnout sám. Kvůli finanční nákladnosti materiálů jsem pořídil nízkou gramáž bavlněného šepsovaného plátna, což se mi trochu vymstilo při napínání. Takto velký formát rámu vyvíjí na látku příliš velký tah a má tendenci se trhat. Určitě by se lépe hodilo plátno lněné, které se ale pohybuje finančně úplně jinde.

Postup práce byl klasický. Složil jsem první blind rám, na který jsem napnul plátno a začal malovat. V přestávkách jsem postupně skládal a napínal zbylých pět. Našepsovaná plátna jsem si podmaloval základní akrylovou barvou v šedavých tónech na kterou jsem umělým uhlem rozkreslil kompozici obrazu. Je to můj klasický postup, který používám při figurální kresbě a malbě. Následně jsem vše pomocí štětce koloroval. Už od počátku jsem plánoval obrazy malovat různými malířskými technikami a médii. Větší část obrazů je malovaná akrylovými barvami, které jsem zvolil z důvodu jejich technologických vlastností, což je pružnost a stálost. Během této dvouseměstrální práce jsem si dokonce prověřil různorodost kvalit barev od různých značek. Nikdy bych neřekl, že bílá a žlutá tónovací barva bude mít více pigmentu než-li „kvalitní“ Lukaska. Ve světelných odlescích jsem používal olejový pastel, který vyniká svou výraznější barevností a dodává obrazům vyšší kontrast. Bohužel má ve větších vrstvách velice dlouhou dobu schnutí. Kontrast a určitou hloubku vytvořily i barvy ve spreji, které jsem ale použil spíše z důvodu konceptuálního. V závěru jsem si pomohl lazurními vrstvami k prohloubení prostoru nebo prosvícení některých částí. Ředěné barvy jsem v několika vrstvách nanášel štětcem na plátno, dokud jsem nedosáhl kýženého výsledku. Hotové obrazy bych rád přetřel akrylovým transparentním lakem, abych navodil dojem olejomalby. Vždy mě fascinovaly staré olejomalby přetřené damarovým lakem, dodávající obrazu život. Problém je v kombinaci použitých barev. Akrylový lak by se mohl časem z ploch přestříkaných sprejem nebo kolorovaných olejovým pastelem odlupovat.

Inspirace, historický kontext

Diplomová práce je založena na mé figurální kresbě, která se vyvíjela šest let a byla ovlivněna řadou umělců, mezi které patří Oldřich Kulhánek, Jiří Anderle, výborný Radek Petříček a hlavně Boris Jirků.

První myšlenky vedly k Egonu Schielemu a jeho figurálním autoportrétům, které byly na jeho dobu velmi odvážné. Vždy jsem obdivoval jeho nespoutanou linku. Příznačné je to, že zemřel v osmadvaceti letech a já se na něj teď odkazuji ve svých osmadvaceti při psaní diplomové práce. Nikdy jsem se nějak výrazně k jeho stylu nepřiblížil, ale rozhodně se mi občas podaří někoho svými kresbami pobouřit, jako to uměl ve své době on.

Mezi další malíře, kteří mě inspirovali a ke kterým vzhlížím, patří Michelangelo, který byl výjimečný kreslíř a malíř, ale považoval se za sochaře, Carravagio, který žil zhýralým životem, nebo skvělý Lucian Freud. Jsem zastávce řemesla a koncept stavím až na druhé místo. Všichni tito malíři si svůj um vydřeli se štětcem v ruce a já se snažím jít stejnou cestou. Umělci nebo díla, které bych mohl připodobnit nebo u nich nacházím nějaké spojení, se nesou většinou v duchu symbolismu, expresionismu, dadaismu, surrealismu a realismu. Například Švýcar Arnold Böcklin a jeho Autoportrét se smrtí s houslemi, triptych Prometheus od Oskara Kokoschky nebo Hieronymus Bosch a jeho vize pekla. Určité spojitosti nacházím i v tvorbě Otto Dixe, Maxe Ernsta, Maxe Beckmanna a dalších.

Nikdy jsem se nesnažil napodobovat umělce a postupem času jsem si v kresbě sám vytvořil osobitý styl, který tvoří základní pilíř pro mé malby. Většinou se snažím o expresivní zachycení těla, které následně ještě více zkroutím, protáhnu nebo zlámu. Používám také často rozfázování pohybu, které je příznačné tvorbě výše zmíněného Jiřího Anderleho. Přišel jsem k tomu vlastně náhodou, když jsem předělával špatně umístěnou ruku. Začal jsem postupem času dokreslovat další a další. V současné době mě už vlastně ani nebaví kreslit striktně podle modelu, i když krásu lidského těla stále velice obdivuji.

Obsah

Diplomovou práci jsem pojal jako završení dosavadního vzdělání v oblasti figurální kresby a malby.

Hlavním obsahem této diplomové práce je zaznamenání a shrnutí významného období života prožitého v Plzni.

Rozhodl jsem se využít zkušenosti z figurální kresby a vytvořit sérii figurálních autoportrétů, které budou zachycovat mé prožitky za posledních šest let.

Když jsem na začátku roku přemýšlel o diplomové práci, napadlo mě, že to bude nejspíš můj poslední umělecký počín na vysoké škole. Bude to poslední strávený čas v Plzni a končí tak můj dlouhý studentský život plný skvělých zážitků a nádherných chvil. Uvědomil jsem si, že mi tato škola dala velmi mnoho, a proto jsem se rozhodl jí nějakým způsobem odvděčit. Namaloval jsem tedy figurální autoportréty formou deníku, ve kterém se dělím o své zážitky, zkušenosti a poznání, které mi škola dala.

Celý život obdivuji malíře a jejich autoportréty. Vždy je tam patrné tajemno, které je ukryté někde v hloubi jejich duše. Témata jako krajiny, zátiší nebo architektura v sobě nenesou tolik osobních informací a nevyvolávají tolik otázek. V autoportrétu je zaznamenán celý život umělce. Každý má své temné stránky, které se při výtvarném vyjadřování dostávají na povrch, a při autoportrétu obzvlášť, proto je pro mě tak mystický a výjimečný. Malování autoportrétu je proces, při kterém se umělec otevírá divákovi a vpravuje do díla jeho aktuální psychický stav.

To mi trochu při práci dělalo problém, protože jsem se měl vracet zpět časem.

Snažil jsem se zpětně vžít do různých období, abych do malby vložil pocity prožívané v tu danou dobu. V hlavě se mi utvářely obrazy, které jsem zaznamenával rovnou na plátno. Chtěl jsem se vyhnout přenášení myšlenky přes skicu, protože tak malba ztrácí určitý náboj, který jsem chtěl zachovat. Obsahová rovina obrazů je složena v první řadě z mých psychologických autoportrétů zasazených do různých světů, ve kterých jsou díky symbolům sestavena různá období prožitá za posledních šest let. Některé se však dotýkají i mého dětství, které mě poznamenalo, a je tedy velice důležité ho zmínit. Jsou zde i velmi osobní témata, o kterých pravděpodobně nebudu nikdy mluvit.

Prošel jsem si krásným obdobím plným zajímavých setkání, zážitků a zkušeností a také obdobím prosperity a blahobytu, kdy jsem si nevážil pravé hodnoty peněz a rozhazoval peníze za alkohol a drogy. Zasáhly mě ale i zlé časy. Časy nešťastných lásek, samoty, nemoci a nechuti k tvorbě. Časy kdy jsem uvažoval o ukončení studia, dráhy umělce i lidského bytí. Vše jsem se snažil do obrazů nějakým způsobem vložit.

Zkušený divák může některé příběhy vypozerovat, což byl můj záměr. Snažil jsem se hlavně o to, abych donutil člověka zastavit se a přimět ho k tomu, aby si v obrazech začal číst. Otevřít mu dveře do mého světa fantazie. Umožnit mu přemýšlet jiným způsobem a předat mu něco víc než jen pohled na barevnou plochu. Občas ve mně obrazy zanechávají zvláštní pocity, které si odnesu domů a ještě dlouho nad nimi přemýšlím. Byl bych rád, kdyby tak působila i moje diplomová práce.

Přínos práce

Vždy jsem chtěl být originální a do jisté míry se to v mém kresebném projevu povedlo. Stále se vyvívám a doufám, že nepřestanu. Stagnace je největším problémem všech umělců a já doufám, že se to nedotkne i mě. Strávil jsem u této práce skoro celý rok a dozajista neovlivnila jen mě. Dala mi toho dost ze stránky teoretické, praktické i technické. Opět jsem si zdokonalil svou trpělivost a posunul se celkově o kus dál v malbě. Největší přínos měla tedy práce pro mě. Ve výsledku jsem si to opravdu užil, i když to byla chvílemi pěkná dřina.

Silné stránky

Jako silnou stránku své diplomové práce považuji monumentalitu díla a celkové zpracování, ve kterém jsem opravdu skoro nechal duši. Další silnou stránku to má hlavně pro mě, a to obsahovou. Bude to pro mě památka na vysokou školu.

Slabé stránky

V triptychu se objevuje až příliš informací, které potlačují ustřední motiv. Slabou stránkou celého díla je manipulace, která s takto rozměrným souborem maleb není rozhodně nejjednodušší a instalace rovněž. Slabá stránka této práce je i ta, že je to má osobní zповěď, která nemusí všechny zajímat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) KNIŽNÍ A PERIODICKÁ LITERATURA

PHILIP, Hook, 2013. Snídaně u Sothebyho, svět výtvarného umění od A do Z. Zlín: KNIHA ZLÍN. ISBN: 978-80-7473-227-0. S. 82

MLODINOW, Leonard, 2012. Vědomí podvědomí. Praha: Argo. ISBN: 978-80-257-0909-2.

GOMBRICH, Ernst, 1985. Umění a iluze: studie o psychologii obrazového znázorňování. Odeon. ISBN: 01-525-85.

HÁJEK, Václav, 2011. Jak poznat odpadkový koš. Labyrint.

KESNER, Ladislav, 2010 Gombrich, Porozumět umění a jeho dějinám Barrister & Principal. ISBN:978-80-87029-57-2.

KESNER, Ladislav, 2011 Obrazy mysli/mysl v obrazech. Moravská galerie v Brně. ISBN:9788070272398

HICKS, Alistair, 2017. Průvodce světem současného umění. KNIHA ZLÍN. ISBN:978-80-7473-620-9.

WILSON, Michael, 2017. Jak číst současné umění. KNIHA ZLÍN. ISBN:978-80-7473-620-9.

KULKA, Tomáš, 2000. Umění a kýč. Torst. ISBN:80-7215-128-2.

GOMBRICH, Ernst, 1985. Umění a iluze:studie o psychologii obrazového znázorňování. Odeon. ISBN:01-525-85.

BULGAKOV, Michajl, 2016. Mistr a Markétka. Rybka Publishers. ISBN:978-80-87950-26-5.

B) INTERNETOVÉ ZDROJE

www.wikipedia.cz

www.google.cz

RESUMÉ

This thesis maps my six years spent in high school. Looking back at the past in the form of psycho-figurative self-portraits painted in a diary form. It is composed of six canvases of size 220x160cm and is painted exclusively with acrylic paints. In childhood, everyone experiences a lot of nice but also bad times that will affect his or her whole life. My childhood was very complicated and I took a lot of lessons from it. I was a bastard and therefore they had also treated me like one. In high school, I started to be interested in graffiti, and from here started problems with the law. I am happy that I have got over it and I have gained a lot of experience from it. In my work I often rely on graffiti, both visually and technically. I often use a distinctive contour line that is taken from this period. After joining college, I started to devote myself to figural drawing, in which I see a lot of opportunities. Drawing opened my eyes and moved my perception of the world a little further. The figure is the most important element in my thesis. It is an expressive capture of the body, which I turn into curls, stretch or even break more. In addition, I often use phasing of movement. Nowadays, I do not draw strictly according to the model even though I still admire beauty of the human body. The main content of this thesis is to record and summarize a significant period of my life spent in Pilsen. The content level of the paintings is composed primarily of my psychological self-portraits set in different worlds in which the symbols of the past six years have been compiled. However, some of them also touch my childhood, which has affected me, and it is therefore very important to mention it. There are also very personal themes I will never talk about. I went through a beautiful time, full of interesting meetings, experiences and adventures. It was a period of prosperity and well being, but also of unhappy love, sickness and failure. Painting self-portrait is a process by which an artist opens up to the viewer and puts his current mental state into the work. This was a little bit problem for me because I was supposed to go back in time.

I tried to put myself back into different periods to put feelings experienced at that time into the painting. In my head I shaped images that I recorded directly onto the canvas. I wanted to avoid transferring the thought to the canvas through the

sketch, because the painting loses a certain charge that I tried to keep.

I want to make people stop and get them to read the paintings. Open the door to my fantasy world. Letting them think in a different way and give them a piece of myself. Sometimes, paintings leave strange feelings inside of me that I take home and think of them for a long time. I would be happy if it worked the same with my thesis.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Skica Autoportrét 1

Příloha 2 – Skica Autoportrét 2

Příloha 3 – Obraz č. 1 – Průběh malby

Příloha 4 – Obraz č. 1 – Průběh malby

Příloha 5 – Obraz č. 1 – Hotová malba

Příloha 6 – Obraz č. 2 – Průběh malby

Příloha 7 – Obraz č. 2 – Průběh malby

Příloha 8 – Obraz č. 2 – Hotová malba

Příloha 9 – Obraz č. 3 – Průběh malby

Příloha 10 – Obraz č. 3 – Hotová malba

Příloha 11 – Obraz č. 4 – Průběh malby

Příloha 12 – Obraz č. 4 – Průběh malby

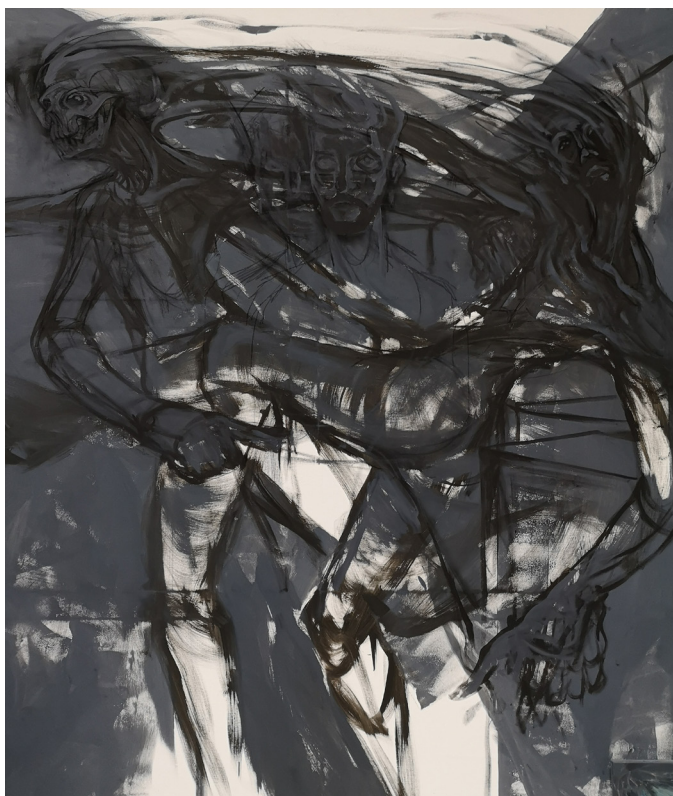
Příloha 13 – Obraz č. 4 – Hotová malba

Skica- Autoportrét 1

Skica- Autoportrét 2

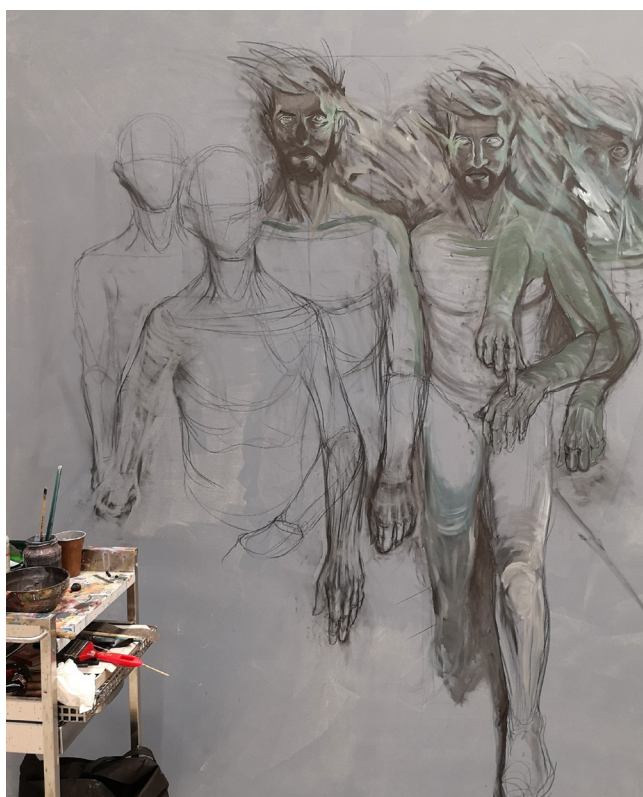
Obraz č. 1 – Průběh malby

Obraz č. 1 – Průběh malby

Obraz č. 1 – Hotová malba

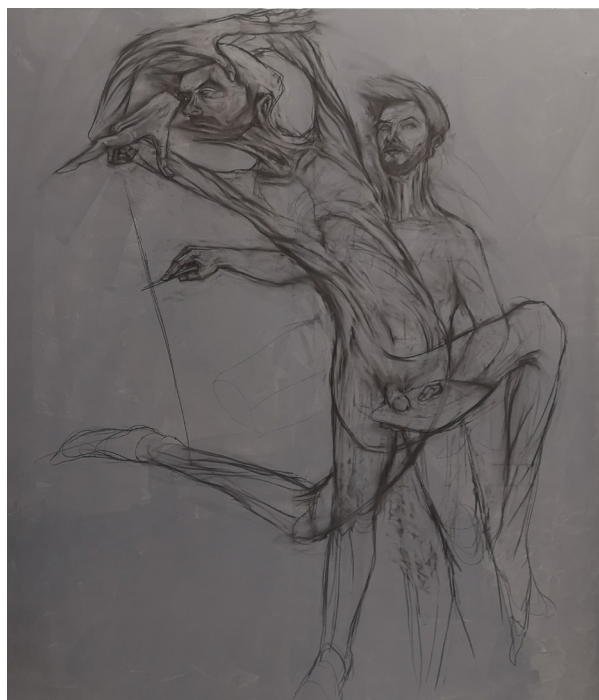
Obraz č. 2 – Průběh malby

Obraz č. 2 – Průběh malby

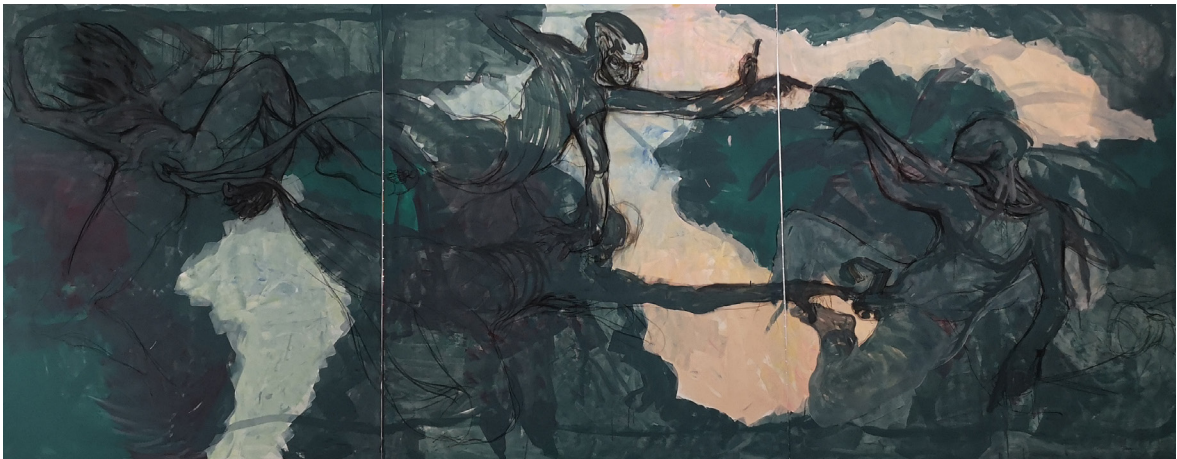
Obraz č. 2 – Hotová malba

Obraz č. 3 – Průběh malby

Obraz č. 3 – Hotová malba

Obraz č. 4 – Průběh malby

Obraz č. 4 – Průběh malby

Obraz č. 4 – Hotová malba